

YASAR
ÜNİVERSİTESİ

10
asoscongress

ULUSLARARASI HUKUK SEMPOZYUMU
INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON LAW

TAM METİN KİTABI
CONFERENCE PROCEEDINGS

2024

asoscongress.com

10. Uluslararası Asos Congress Hukuk Sempozyumu Tam Metin Kitabı

ISBN: 978-625-6671-37-9

Editörler

Prof. Dr. Burcu DÖNMEZ

Kapak Tasarımı

Dr. Bülent Polat

Erişime Açıldığı Tarih

22.10.2024

Asos Yayınevi

1.baskı

Adres: Çaydaçıra Mah. Hacı Ömer Bilginoğlu Cad. No: 67/2-4/MERKEZ/ELAZIĞ

Telefon: 0532 643 75 23

Mail Adresi: asos@asosyayinlari.com

Web: www.asosyayinlari.com

Instagram: <https://www.instagram.com/asosyayinevi/>

Facebook: <https://www.facebook.com/asosyayinevi/>

Twitter: <https://twitter.com/Asosyayinevi>

Sempozyum Onursal Başkanı

Prof. Dr. Şeref ERTAŞ

Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Burcu DÖNMEZ (Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı)

Sempozyum Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Ali Nazım SÖZER (Yaşar Üniversitesi)

Prof. Dr. Meral ÖZKAN (Yaşar Üniversitesi)

Doç. Dr. Ali Murat SEVİ (Yaşar Üniversitesi)

Doç. Dr. Bahar ÖCAL APAYDIN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Bilgehan YEŞİLOVA (Yaşar Üniversitesi)

Doç. Dr. Emre CUMALIOĞLU (Yaşar Üniversitesi)

Doç. Dr. İdil TUNCER KAZANCI (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Mehmet AKÇAAL (Selçuk Üniversitesi)

Doç. Dr. Zafer KAHRAMAN (Bahçeşehir Üniversitesi)

Doç. Dr. Zekiye Özen İNCİ TUNA (Yaşar Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Adem YELMEN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Burcu ERDİNÇ TAVİL (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Elif AYDIN ÖZDEMİR (Yaşar Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Esra TEKİN (Dicle Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Figen TABANLI (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Hale AKDAĞ YÜKSEL (Antalya Bilim Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Zeynep TUNCA ÖZCAN (Yaşar Üniversitesi)

Arş. Gör. Dr. Hilal ALBAL ULAŞ (İnönü Üniversitesi)

Arş. Gör. Yasemin KALKANCI (Yaşar Üniversitesi)

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Eric JANUS (Mitchell Hamline Law School/ABD)

Prof. Dr. Osman İSFEN (FernUniversität in Hagen/ Almanya)

Prof. Dr. Pascal Pichonnaz (Universite de Fribourg/ İsviçre)

Prof. Dr. Salvatore RANDAZZO (Università di LUM-Bari/İtalya)

Prof. Dr. Stefano PORCELLI (Università degli Studi di Brescia/İtalya)

Prof. Dr. Suzana KRALJIC (University of Maribor/Slovenya)

Prof. Dr. Tarkan GÖKSU (Universite de Fribourg/ İsviçre)

Dr. Öğretim Üyesi Ghofran HILAL (University of Jordan/Ürdün)

Prof. Dr. A. Lale SİRMEN (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet YAYLA (Bahçeşehir Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali AKYILDIZ (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali Cem BUDAK (İstanbul Ticaret Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali Kemal YILDIZ (Türk-Alman Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali Nazım SÖZER (Yaşar Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali Timur DEMİRBAŞ (Yaşar Üniversitesi)

Prof. Dr. Alpay HEKİMLER (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Arzu OĞUZ (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Aslı MAKARACI BAŞAK (Bahçeşehir Üniversitesi)

Prof. Dr. Bahtiyar AKYILMAZ (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Baki İlkay ENGİN (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Berk KAPANCI (MEF Üniversitesi)

Prof. Dr. Berrin AKBULUT (Selçuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Bihterin DİNÇKOL (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Bilgehan ÇETİNER (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Bilgin TİRYAKİOĞLU (Bilkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Birgül SOPACI ÖZTUNA (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Burcu DÖNMEZ (Yaşar Üniversitesi)

Prof. Dr. Burcu SAVAŞ KUTSAL (Bahçeşehir Üniversitesi)

Prof. Dr. Cem BAYGIN (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi)

Prof. Dr. Cemile DEMİR GÖKYAYLA (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Prof. Dr. Cenker GÖKER (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Ceren Zeynep PİRİM KIZILCA (Galatasaray Üniversitesi)

Prof. Dr. Cevdet YAVUZ (İstanbul Medipol Üniversitesi)

Prof. Dr. Cihan OSMANAĞAOĞLU KARAHASANOĞLU (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Çetin ARSLAN (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Deniz KIZILSÜMER ÖZER (Yaşar Üniversitesi)

Prof. Dr. Devrim GÜNGÖR (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Doruk GÖNEN (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Ebru CEYLAN (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Prof. Dr. Ece GÖZTEPE ÇELEBİ (Bilkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Ejder YILMAZ (Bilkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Emre ESEN (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Emre GÖKYAYLA (Bahçeşehir Üniversitesi)

Prof. Dr. Emrehan İNAL (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Enver BOZKURT (Hasan Kalyoncu Üniversitesi)

Prof. Dr. Ercüment ÖZKARACA (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Erdal YERDELEN (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Prof. Dr. Faruk ACAR (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Faruk TURHAN (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Fatih UŞAN (Ankara Medipol Üniversitesi)

Prof. Dr. Fatma Ebru GÜNDÜZ (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Prof. Dr. Fikret EREN (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Fulya ERLÜLE (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Gökhan GÜNEYSU (Anadolu Üniversitesi)

Prof. Dr. Gülsen GÜNEŞ (Bahçeşehir Üniversitesi)

Prof. Dr. Güçlü AKYÜREK (MEF Üniversitesi)

Prof. Dr. Güneş OKUYUCU ERGÜN (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Halide Gökçe TÜRKÖĞLU (İzmir Bakırçay Üniversitesi)

Prof. Dr. Haluk BURCUOĞLU (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Prof. Dr. Haluk EMİROĞLU (Bilkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Halûk Hâdi SÜMER (Selçuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Halûk Nami NOMER (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Prof. Dr. Hayrettin ÇAĞLAR (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Hayrunnisa ÖZDEMİR (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ (İstanbul Galata Üniversitesi)

Prof. Dr. Işıl ÖZKAN (Yaşar Üniversitesi)

Prof. Dr. İbrahim ERMENEK (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. İkbâl Sibel SAFİ (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Prof. Dr. İlke GÖÇMEN (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Kadir ARICI (Ankara Bilim Üniversitesi)

Prof. Dr. Kemal ŞENOCAK (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Levent AKIN (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Levent BÖRÜ (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. M. Fadıl YILDIRIM (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet ALTUNKAYA (Akdeniz Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet Hanifi BAYRAM (Akdeniz Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet ÜNAL (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Meral ÖZKAN (Yaşar Üniversitesi)

Prof. Dr. Mesut AYGÜN (Anadolu Üniversitesi)

Prof. Dr. Murat AYDOĞDU (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Prof. Dr. Murat BATI (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Prof. Dr. Murat DOĞAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Murat SEZGİNER (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Prof. Dr. Murat TOPUZ (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa İsmail KAYA (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa Ruhan ERDEM (Yaşar Üniversitesi)

Prof. Dr. Müjgan TUNÇ YÜKSEL (İstanbul Medipol Üniversitesi)

Prof. Dr. O. Gökhan ANTALYA (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Oğuz Sadık AYDOS (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Olgun DEĞİRMENCİ (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Prof. Dr. Öz SEÇER (Bahçeşehir Üniversitesi)

Prof. Dr. Özge AYAN (Celal Bayar Üniversitesi)

Prof. Dr. Özlem SÖĞÜTLÜ (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Prof. Dr. Rıza AYHAN (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Sanem Suphiye BAYKAL (Ankara TOBB ETÜ Üniversitesi)

Prof. Dr. Sema Taşpınar AYVAZ (Ankara TOBB ETÜ Üniversitesi)

Prof. Dr. Seda ÖKTEM ÇEVİK (Bahçeşehir Üniversitesi)

Prof. Dr. Serap AMASYA (Galatasaray Üniversitesi)

Prof. Dr. Serdar KALE (İstanbul Medipol Üniversitesi)

Prof. Dr. Serkan AYAN (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Prof. Dr. Serkan ÇINARLI (İzmir Bakırçay Üniversitesi)

Prof. Dr. Serkan ODAMAN (Yaşar Üniversitesi)

Prof. Dr. Sevgi Gül AKYILMAZ (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Sezer ÇABRİ (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Sezgin Seymen ÇEBİ (Antalya Bilim Üniversitesi)

Prof. Dr. Süheyla Suzan GÖKALP (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Süleyman ÜSTÜN (Selcuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Şafak NARBAY (Sakarya Üniversitesi)

Prof. Dr. Şebnem AKİPEK ÖCAL (TED Üniversitesi)

Prof. Dr. Tahir İrfan BARLASS (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Vahit DOĞAN (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Prof. Dr. Yusuf Mehmet ÖRNEK (Antalya Bilim Üniversitesi)

Prof. Dr. Yüksel METİN (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Doç. Dr. Ahmet KARAKOCALI (Anadolu Üniversitesi)

Doç. Dr. Ahmet KILINÇ (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Doç. Dr. Ali EKİN (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)

Doç. Dr. Ali Ersoy KONTACI (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Ali Murat SEVİ (Yaşar Üniversitesi)

Doç. Dr. Ali Tanju SARIGÜL (Hasan Kalyoncu Üniversitesi)

Doç. Dr. Anıl ÇAMYAMAÇ (İzmir Bakırçay Üniversitesi)

Doç. Dr. Ayhan TEKİNSOY (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Bahar ÖCAL APAYDIN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Barış TORAMAN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Başak BAŞOĞLU KAPANCI (Piri Reis Üniversitesi)

Doç. Dr. Behiye EKER KAZANCI (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Bilgehan YEŞİLOVA (Yaşar Üniversitesi)

Doç. Dr. Burçak YILDIZ (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Bülent ALGAN (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Cüneyt SÜZEL (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Doç. Dr. Çınar Can EVREN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Doç. Dr. Damla GÜRPINAR (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Ecehan YEŞİLOVA ARAS (İzmir Demokrasi Üniversitesi)

Doç. Dr. Eda MANAV ÖZDEMİR (T.C. Cumhurbaşkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü)

Doç. Dr. Efe DİRENİSA (Türk-Alman Üniversitesi)

Doç. Dr. Elvan KEÇELİOĞLU (Ankara Medipol Üniversitesi)

Doç. Dr. Erhan BİRBEN (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Fahri Gökçen TANER (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Gizem PERÇİN (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Doç. Dr. Hasan KAYIRGAN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Hatice Tolunay OZANEMRE YAYLA (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Hayriye Bige AÇIMUZ (Koç Üniversitesi)

Doç. Dr. Hüseyin Melih ÇAKIR (Marmara Üniversitesi)

Doç. Dr. Kazım Sedat SİRMEN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Koray DOĞAN (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Kudret ASLAN (Ankara TOBB ETÜ Üniversitesi)

Doç. Dr. Leyla AKYOL ASLAN (Kırıkkale Üniversitesi)

Doç. Dr. Muhammed Emre TULAY (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Doç. Dr. Mehtap YÜCEL BODUR (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Doç. Dr. Mehmet Bedii KAYA (Bilgi Üniversitesi)

Doç. Dr. Melis TAŞPOLAT TUĞSAVUL (Bahçeşehir Üniversitesi)

Doç. Dr. Mustafa YASAN (İzmir Demokrasi Üniversitesi)

Doç. Dr. Namık Kemal TOPÇU (İzmir Bakırçay Üniversitesi)

Doç. Dr. Nesibe KURT KONCA (Ankara Medipol Üniversitesi)

Doç. Dr. Nilüfer BORAN GÜNEYSU (Anadolu Üniversitesi)

Doç. Dr. Nurten İNCE AKMAN (Marmara Üniversitesi)

Doç. Dr. Orhan Ersun CİVAN (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Doç. Dr. Pelin KARAASLAN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Rıfat Murat ÖNOK (Koç Üniversitesi)

Doç. Dr. Sami AKSOY (Yaşar Üniversitesi)

Doç. Dr. Seda ÖRSTEN ESİRGEN (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ (Akdeniz Üniversitesi)

Doç. Dr. Selman ÖZDAN (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Doç. Dr. Serdar NART (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Sezgi ÖKTEM SONGU (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Soner Hamza ÇETİN (Girne Amerikan Üniversitesi)

Doç. Dr. Şafak PARLAK BÖRÜ (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Tolga CANDAN (Türk-Alman Üniversitesi)

Doç. Dr. Tuba BİRİNCİ UZUN (Akdeniz Üniversitesi)

Doç. Dr. Ünsal DÖNMEZ (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Doç. Dr. Yeliz BOZKURT GÜMRÜKÇÜOĞLU (İbn Haldun Üniversitesi)

Doç. Dr. Yıldırım TAYLAR (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Yılmaz YURTSEVEN (Akdeniz Üniversitesi)

Doç. Dr. Zafer KAHRAMAN (Bahçeşehir Üniversitesi)

Doç. Dr. Zekiye Özen İNCİ (Yaşar Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Âdem YELMEN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Ahmet Emrah GEÇER (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Akasya KANSU KARADAĞ (Ufuk Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Ali TURAN (İnönü Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Aslı TOPUKCU İDUĞ (Yaşar Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Aybike TUNÇ (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Aybüke DEMİR YEŞİLBAĞ (Ufuk Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Ayça İZMİRLİOĞLU (İzmir Demokrasi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Ayşe Kübra ALTIPARMAK (Anadolu Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Bahadır Bumin ÖZARSLAN (Hacettepe Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Bahar KONUK SOMMER (Yaşar Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Bengül KAVLAK (İzmir Demokrasi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Betül ERKANLI BAŞBÜYÜK (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Burcu İRGE ERDOĞAN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Burcu ERTEM (Çankaya Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Burcu BAYTEMİR KONTACI (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Cansu ATICI KABALAK (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Cemal BAŞAR (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Çiğdem YATAĞAN ÖZKAN (TOBB Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Deniz ERGENE (İzmir Demokrasi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Deniz UGAN ÇATALKAYA (Kadir Has Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Duygu MERKİ (Başkent Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Ebru AY CHELLI (İzmir Demokrasi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Ebru AKDUMAN (İzmir Ekonomi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Ecem KİRKİT (İzmir Demokrasi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Ece Sıla HAFIZOĞLU (İzmir Demokrasi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Efser ERDEN TÜTÜNCÜ (İstanbul Kültür Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Ekin SÖKMEN GÜLER (Yaşar Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Elif AYDIN ÖZDEMİR (Yaşar Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Emine Sevcan ARTUN (Yaşar Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Emre KÖROĞLU (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Eylem BAŞ BAYRAKTAROĞLU (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Fatma Elif ÇELİK (Ufuk Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Figen TABANLI (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Funda ÖZDİN (Marmara Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Furkan KARARMAZ (Akdeniz Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Gizem DURSUN ÖZDEMİR (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Gözde AYGÜN (Anadolu Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Güven SÜSLÜ (Yaşar Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Hakan HASIRCI (İstanbul Yeditepe Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Hale AKDAĞ YÜKSEL (Antalya Bilim Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Hamdi Deniz Ege GÖKTUNA (Özyeğin Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Hande HEPER (Kadir Has Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi İlknur SERDAR (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Kamile TÜRKOĞLU ÜSTÜN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Kürşat AKÇA (İnönü Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Mehmet KODAKOĞLU (Selçuk Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Murat ERDOĞAN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Murat ŞAHİN (İzmir Demokrasi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Mustafa GÖKSU (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Muzaffer KARAASLAN (Yaşar Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Müge ÇETİN (Özyeğin Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Nazlı ELBİR (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Neslihan AKÇA (İnönü Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Neva Övünç ÖZTÜRK (Ankara Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Onur KAPLAN (Yaşar Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Özge SIRMA GEZER (İstanbul Kültür Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Semih YUMAK (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Seyhan SELÇUK (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Şebnem KILIÇ (Bahçeşehir Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Taner ŞAHİN (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Timuçin KÖPRÜLÜ (Atılım Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Ulaş KARADAĞ (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Volkan ASLAN (İstanbul Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Volkan MAVİŞ (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Yağmur TEMİZ GÜL (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Yasemin SAYGILAR (İstanbul Kültür Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Yasin AYDOĞDU (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Yasin POYRAZ (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Zafer Ertunç ŞİRİN (İstanbul Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Zeynep DÖNMEZ (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Dr. Öğretim Üyesi Zeynep TUNCA ÖZCAN (Yaşar Üniversitesi)

İçindekiler

YEŞİL AKLAMA (GREENWASHING) UYGULAMALARININ TÜKETİCİ HUKUKU, HAKSIZ REKABET VE REKLAM HUKUKU KURALLARIYLA ENGELLENMESİ	17
VERGİ USUL KANUNU'NDA DEFTER, KAYIT VE BELGELERİ GİZLEME SUÇUNUN SUSMA HAKKI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ	29
YAŞLILIK AYLIĞINA HAK KAZANDIRAN KISMİ SÜRELİ ÇALIŞMA MODELİ: KISMİ EMEKLİLİK SİSTEMİ VE ESASLARI.....	50
KESİNLEŞMEDEN İCRA EDİLEMEYECEK MAHKEME KARARLARIN KAPSAMI VE AMACI (HMK m. 350/2)	61
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE KARŞI MÜCADELEDE HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ YENİDEN DÜŞÜNMEK	82
TÜRK CEZA HUKUKU'NDA UZLAŞTIRMA KAPSAMINDAKİ SUÇLAR.....	99
ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ'NİN MADDE BAKIMINDAN YETKİSİNİN YENİDEN ELE ALINMASI	111
“SQUEEZE-OUT” KAVRAMININ TÜRK HUKUKUNDAKİ YANSIMASI: TTK M. 208 HÜKMÜ.....	129
DİŞ HEKİMLERİNİN REKLAM YASAĞI, BİLGİLENDİRME VE TANITIM FAALİYETLERİ	143
6183 SAYILI KANUN KAPSAMINDAKİ ÖDEME EMRİNE KARŞI DÜZELTME-ŞİKÂYET YOLU.....	158
AHLAKİ KODLARIN KISKACINDA CİNSEL TACİZ SUÇU: SUÇUN MADDİ UNSURU BAĞLAMINDA YARGITAY UYGULAMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR	164
BİR ÖRTÜLÜ AF TARTIŞMASI: 5275 SAYILI CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUN'UN GEÇİCİ 10. MADDESİ.....	200
ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİNİN TOPLANMASININ VE İŞLENMESİNİN HUKUKİ ANALİZİ, AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE YAKIN TARİHLİ SORUŞTIRMALAR VE ÜLKEMİZDE ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİNİN KORUNMASIYLA İLGİLİ GELİŞMELER.....	218
ADIN DEĞİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN TMK M.27 HÜKMÜNÜN YENİDEN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ İHTİYACI VE DEĞİŞİKLİK ÖNERİSİ.....	231
KISITLI KİŞİ TARAFINDAN AKDEDİLEN MİRAS SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ DURUMU	261
ANONİM VE LİMİTED ŞİRKET PAYLARININ EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ UYARINCA TASFİYESİNDE GÜNCEL SORUNLAR	272
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMANIN ULUSLARARASI HUKUKTA ÇEVRESEL BOYUTUYLA İNCELENMESİ	290
ANAYASA MAHKEMESİ ÜYELERİNİN OYLARININ ÖLÇÜLEBİLİR HALE GETİRİLMESİ İÇİN BİR ÖNERİ.....	307

AYRILIK KURUMU.....	318
SAĞLIK VASITASI İLE BARIŞ UYGULAMASINA OSMANLI TARİHİMİZDEN BENZER BİR ÖRNEK: OSMANLI HİLAL-İ AHMER CEMİYETİ	333
ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜNDE DNA HASARI: <i>HUMPERT VE DİĞERLERİ</i> v. <i>ALMANYA KARARI</i>	343
İFLAS ETMİŞ KİŞİLERİN YÖNETİM KURULU ÜYESİ OLAMAMASININ ANAYASANIN ÇALIŞMA VE SÖZLEŞME HÜRRİYETİ HÜKÜMÜNÜN İHLALİ MESELESİNİN DERLENDİRİLMESİ.....	355
RUSYA FEDERASYONU ANAYASASI'NDA CEZA VE CEZA MUHAKEMESİ HUKUKUNA İLİŞKİN TEMEL İLKELER	370
İDARİ YARGILAMA HUKUKUNDA OLAĞAN KANUN YOLLARINA İLİŞKİN PARASAL SINIRLARIN ANAYASA MAHKEMESİNİN E.2023/36 K.2023/142 ve E.2023/81 K.2023/184 SAYILI KARARLARI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ.....	386
YARGI KARARLARI IŞIĞINDA KASTEN YARALAMA SUÇUNUN NİTELİKLİ HALLERİ.....	396
MÜŞTEREK FAİLLİKTE İŞTİRAK İRADESİ	410
İDARİ İŞLEMİN GEREKÇELİ OLMASI İLKESİ KAPSAMINDA ACELE KAMULAŞTIRMA USULÜNDE “ACELELİĞİNE CUMHURBAŞKANINCA KARAR ALINACAK HÂLLER”	426
KORUMA ALTINA ALINAN HAYVANLARIN VERDİĞİ ZARARLARDAN İDARENİN FEDAKARLIĞIN DENKLEŞTİRİLMESİ İLKESİ KAPSAMINDAKİ SORUMLULUĞUNUN DANIŞTAY 10. DAİRESİNİN E. 2015/3965, K. 2020/4680 10.11.2020 TARİHLİ KARARI KAPSAMINDA İNCELENMESİ	454
7499 SAYILI KANUN DEĞİŞİKLİĞİYLE BİRLİKTE HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI BAKIMINDAN “REFORMATIO IN PEIUS” KURALININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	469
KİRALANANIN AİLE KONUTU NİTELİĞİNDE OLMASININ YAZILI TAHLİYE TAAHHÜDÜNÜN GEÇERLİLİĞİNE ETKİSİ.....	482
BANGLADEŞ ULUSLARARASI SUÇLAR MAHKEMESİNİN EKSİKLİKLERİNİN ULUSLARARASI CEZA ADALETİ İLKELERİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	499

ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİNİN TOPLANMASININ VE İŞLENMESİNİN HUKUKİ ANALİZİ, AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE YAKIN TARİHLİ SORUŞTIRMALAR VE ÜLKEMİZDE ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİNİN KORUNMASIYLA İLGİLİ GELİŞMELER

LEGAL ANALYSIS OF THE COLLECTION AND PROCESSING OF CHILDREN'S PERSONAL DATA, RECENT INVESTIGATIONS IN THE UNITED STATES AND DEVELOPMENTS REGARDING THE PROTECTION OF CHILDREN'S PERSONAL DATA IN OUR COUNTRY

Dr. Mükerrerem Onur BAŞAR*

ÖZET

Reklam teknolojileri, veriye dayalı ve hedefe yönelik reklamcılık yöntemleri ile geleneksel reklamcılığı değiştirmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde reklam teknolojileri şirketleri, tüketici davranışını, tercihlerini ve satın alma kalıplarını tanımlamak amacıyla büyük miktarda kişisel veri toplamak için gelişmiş teknolojiler kullanmaktadırlar. Bu yeni teknolojiler, son derece kişiselleştirilmiş ve etkili reklamları doğru hedef kitleye doğru zamanda sunmalarına olanak tanımaktadır. Kişisel verileri toplama ve kullanma yeteneği, şirketlerin tüketicilere kişiselleştirilmiş ve alakalı içerik sunmasına olanak tanımaktadır. İşte bu noktada çocukların kişisel verisinin toplanıp işlenmesi suretiyle, reklam ve pazarlama faaliyetlerinin hedefi olması hukukten analiz edilmesi gereken önemli bir meseleyi oluşturmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, ülkemiz düzenlemelerinden ve Avrupa Birliği düzenlemelerinden farklı olarak, kişisel verilerin korunmasına yönelik federal düzeyde düzenleyici merkezi bir idari otorite bulunmamakta olup, icrai yetkiler ile donatılmış ve yaptırım makamı olarak birçok farklı konuda görevi bulunan FTC (Federal Ticaret Komisyonu) konunun ele alınmasında ve düzenlenmesinde etkin bir rol oynamaktadır. FTC, yeni gelişen teknolojik gelişmeler karşısında özellikle çocukların kişisel verilerinin toplanması konusu ile ilgili olarak birtakım soruşturmalarda bulunmuştur. Bu soruşturmalar ile ele alınan konu ve hassasiyetlerin ülkemiz düzleminde de ele alınması gerçekçi bir beklentiyi oluşturmaktadır.

Kişisel verilerin işlenmesi önemli sosyal ve ekonomik yararlar ortaya koymakla birlikte kişilerin mahremiyetinin korunması bakımından da önemli hassasiyetleri gündeme getirmektedir. Bu bağlamda, kişisel verilerin korunması bakımından "mahremiyet" terimi merkezi bir kavramı oluşturmakta; farklı hukuk kültürlerinde değişik içeriklerde söz konusu kavramın anlamlandırılması olası bulunmaktadır. Farklı kültürel, sosyal ve iktisadi değerler ve inançlar mahremiyet kavramının sınırlarının çizilmesinde ve içeriğinin doldurulmasında doğal olarak farklı yaklaşımların ortaya konulmasına sebebiyet vermektedir. Bu bağlamda, çocuklara ilişkin kişisel verilerin korunması hususu, gerek mahremiyet perspektifinden gerekse kişisel verileri koruyan düzenlemelerin amacı bakımından ayrı bir önemi haiz olmaktadır. Bugün çocuklar ile taşınabilir elektronik cihazlar arasındaki ilişki her geçen gün artmakta olup; bu çevrimiçi faaliyet sürecinde ve sayesinde çocukların konum verisi, tüketim ve sosyal eğilimleri gibi birtakım hassasiyet taşıyan hususlar tayin ve tespit edilmekte ve çocukların dijital reklam çalışmalarının hedefi haline gelmesi gündeme gelmektedir. Bu konu, karşılaştırmalı hukukta, bilhassa Amerika Birleşik Devletleri'nde Çocukların Çevrimiçi Mahremiyetinin Korunmasına İlişkin Yasa (Children's Online Privacy Protection Act) ile ele alınmakta olup, çevrimiçi siteler marifetiyle 13 yaşından küçük çocukların kişisel verilerinin toplanmasında velilerin rızasının temin ediliyor olması merkezi bir düzenlemeyi oluşturmaktadır. Bu bağlamda, FTC'nin, FTC v. Epic Games soruşturmasında, çevrimiçi oyunda kullanıcıların 13 yaşından küçük olabilmesi, velilerinin rızası olmaksızın kişisel verilerinin toplanması, çocukların diğer kişilerle bu platform üzerinden iletişim kurabiliyor olması ve çocukların isimlerinin oyunda yayınlaması gibi eylemleri, Çocukların Çevrimiçi Mahremiyetinin Korunması düzenlemelerine uyum perspektifinden ele alınmıştır. Bu çalışmada, bu ve benzeri soruşturmalar (FTC v. Edmodo LLC, FTC v. Amazon) ele alınarak, ülkemiz düzleminde yakın gelecekte çocukların kişisel verilerinin

* İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, E-posta: mukerrem.basar@izu.edu.tr, ORCID : 0000-0002-5002-6132

korunması bakımından alınabilecek tedbirler ve ayrı bir regülasyona ihtiyacı olup olmadığı hususları kısaca ele alınacaktır. Bu çalışma, bilhassa Amerika Birleşik Devletleri'nde var olan müstakil düzenlemelerden ve soruşturmalardan istifade edilerek hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kişisel Veriler, Çocukların Kişisel Verileri, Kişisel Verilerin Toplanması ve İşlenmesi, Federal Ticaret Komisyonu

ABSTRACT

Advertising technologies are changing traditional advertising with data-based and targeted advertising methods. In the United States, advertising technology companies use advanced technologies to collect large amounts of personal data to identify consumer behavior, preferences and purchasing patterns. These new technologies allow them to deliver highly personalized and effective advertising to the right audience at the right time. The ability to collect and use personal data allows companies to deliver personalized and relevant content to consumers. At this point, children's personal data being collected and processed and being the target of advertising and marketing activities constitutes an issue that needs to be analyzed legally.

In the United States of America, unlike our country's regulations and the European Union regulations, there is no central regulatory administrative authority at the federal level for the protection of personal data, and the FTC (Federal Trade Commission), which is equipped with executive powers and has duties as an enforcement authority in many different matters, it plays an active role in its handling and regulation. The FTC has conducted a number of investigations, especially regarding the collection of children's personal data in the face of new technological developments. It is a realistic expectation that similar issues and sensitivities addressed by these investigations will be addressed by our country as well.

While the processing of personal data provides important social and economic benefits, it also raises important sensitivities in terms of protecting the privacy of individuals. In this context, the term "privacy" constitutes a central concept in terms of protection of personal data; and, it is possible for the concept in question to be interpreted in different contexts in different legal cultures. Different cultural, social and economic values and beliefs naturally lead to different approaches in drawing the boundaries of the concept of privacy and filling in its content. In this context, the protection of personal data regarding children has a special importance both from a privacy perspective and in terms of the purpose of the regulations protecting personal data. Today, the engagement between children and portable electronic devices is increasing day by day, and thanks to this online activity process, some issues such as children's location data and consumer trends are identified, and thus children becoming the target of digital advertising activities.

Comparative law, especially the regulations in United States, deals with the issue of Children's Online Privacy Protection Act, and providing parental consent as a central regulation in the collection of personal data of children under the age of 13 through online sites. In this context, the Federal Trade Commission's decision in FTC v. In the Epic Games investigation, issues such as the fact that users in an online game may be under 13 years old and the collection of children's personal data, especially children communicating with strangers on this platform and publishing their names, were discussed from the perspective of compliance with the Children's Online Privacy Protection regulations. This and similar investigations (FTC v. Edmodo LLC, FTC v. Amazon) will be discussed and the measures that can be taken in our country in the near future to protect children's personal data and whether a separate regulation is needed will be examined. In our work, it is planned to benefit from the independent regulations and investigations that exist especially in the United States of America.

Keywords: Personal Data, Personal Personal Data, Collection and Processing of Personal Data, Federal Trade Commission

GİRİŞ

Günümüzün süratle gelişen ve değişen dünyasında kişisel verilerin işlenmesi, saklanması ve üçüncü kişilere aktarılması önem taşımakta olup, kişisel verilerin çocuklara ait olduğu durumlarda konuya ayrı bir önem verilmesi gerekmektedir¹. Zira, günümüzde her üç internet kullanıcılarından bir tanesi çocuktur². Öte taraftan, çocukların çevrimiçi birtakım ihlallerle cinsel istismara uğraması da oldukça olasıdır³. Diğer yandan, çocukların çevrimiçi pazarlama faaliyetlerinin süjesi olması ve sübliminal reklamların ve çevrimiçi profillemeye çalışmalarının çocukların tüketim tercihlerinde esaslı bir rol oynaması, çocukların kişisel verilerinin toplanması, işlenmesi, saklanması ve üçüncü kişilere aktarılması meselesinin, çocukların menfaatlerinin korunması perspektifinden daha katı ve detaycı bir şekilde ele alınmasını gerektirmektedir⁴. Bilgisayar ve taşınabilir cihazlardaki oyunlarda var olan çevrimiçi satın alma seçeneklerinin bulunması da çocukların tüketim alışkanlıklarının şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Tüm sayılan bu hususlar çocukların beden ve ruh sağlığını yakinen ilgilendirmekte olup, çocukların iletişim ve etkileşim becerilerinin gelişimi bakımından önem taşımaktadır. Bireylerin süratle gelişen teknolojiyle kuşatıldığı bir dönemde çocukların kişisel verilerinin korunması -böylelikle pazarlama ve profillemeye çalışmalarının süjesi olmalarının önüne geçilmesi- özellikle önem taşımaktadır⁵.

I. Kişisel Verilerin Korunması Perspektifinden Çocuk Tanımı

Ülkemizde kişisel verilerin işlenmesinde temel mevzuat 7 Nisan 2016 tarihinde yürürlüğe giren 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'dur. Bu kanun kapsamında çocukların kişisel verilerinin korunmasına ilişkin herhangi bir spesifik düzenleme bulunmamakta olup, kişisel verilerin sükülerinin tespiti bakımından merkez kavramı ilgili kişi kavramı oluşturmaktadır⁶. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu madde 3(1)ç uyarınca

¹ MONTGOMERY, Kathryn C: "Protecting Children's Privacy Online: The Battle Continues", *Human Rights*, Vol. 39, No. 3, Privacy Who Is Watching? (March 2013), s. 6; SCHWARTZ, M. Paul: "Property, Privacy, and Personal Data", *Harvard Law Review*, Vol. 117, No. 7 (May, 2004), s.2105; <https://www.ftc.gov/business-guidance/privacy-security/childrens-privacy> Erişim Tarihi: 15 Temmuz 2024

² <https://www.unicef.org/press-releases/unicef-make-digital-world-safer-children-while-increasing-onlineaccess-benefit-most> Erişim Tarihi: 15 Temmuz 2024

³ KESER BERBER, Leyla / ATABEY, Ayça: Fighting Against All Odds: A Policy Roadmap to Combat Online Child Sexual Abuse in Turkey, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2020, s. 1-5.

⁴ https://commission.europa.eu/system/files/201803/online_marketing_to_children_factsheet_web_en_0.pdf Erişim Tarihi: 15 Temmuz 2024

⁵ KESER BERBER, Leyla: Çevrimiçi Davranışsal Reklamcılık (Online Behavioral Advertising) Uygulamaları Özelinde Kişisel Verilerin Korunması, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2014, s. 21-26, 74.

⁶ ÇEKİN, Serdar Mesut: Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, On İki Levha Yayınevi, 3. Baskı, İstanbul s. 39,44; YILMAZ, Berrak: Türk Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara 2022, s. 25; DOĞAN, Bayram: Karşılaştırmalı Hukukta Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması Hakkı, Gürses, Adalet Yayınevi, Ankara 2022, s. 48; ÇELİKEL, Serdar: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Kapsamında Veri Sorumlusu ve Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri, Seçkin, Ankara 2022, s.52; GÜRSES, Bekir: AB ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması Mevzuat Uyumuna Yönelik Bir Değerlendirme, Platon Hukuk, İstanbul, s. 46; ÇELİK, Işıl: 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve 2016/679 Sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Kapsamında Kişisel Verilerin Yurtdışına Aktarılması, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2022, s. 13; AMIRASLANLI, Nijat: Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda Kişisel Verilerin Aktarılması, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2022, s. 9; İMANÇLI, Canan: Kişisel Sağlık Verilerinin Korun(a)mamasından Doğan Özel Hukuk Sorumluluğu, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2020, s. 36 [Sağlık Kişisel Verilerinin Korunması]; GÜNAY, Buket: Kişiliğin Korunması Kapsamında Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı Kullanılması Nedeniyle Sorumluluk, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023, s. 23 [Hukuki Sorumluluk]; UYARER GÖÇMEN, Sinem: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması, Seçkin Yayınevi, 2.Baskı, Ankara 2020, s. 117; DÜLGER, Volkan Murat: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, Hukuk Akademisi, 3. Baskı, İstanbul 2020, s. 187, 346; ERARSLAN, Sevgi: Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2020, s. 16; ÖNGÜN AYÖZGER, Çiğdem: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Özel Düzenlemeler Dahil), Beta Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul s. 7 [Kişisel Verilerin Korunması]; KÜZECİ, Elif: Kişisel Verilerin Korunması, Turhan Kitabevi, Ankara 2019, s. 312.

“ilgili kişi, kişisel verisi işlenen gerçek kişiyi” ifade etmektedir. Bu bağlamda, “ilgili kişi” kavramının çocukları kapsayan bir tanımlama olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir. Nitekim, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nda 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilmiş olan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme madde 1 “Bu Sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır” düzenlemesi öngörülmüştür. Öte taraftan, Türk Medeni Kanunu madde 11 “Erginlik onsekiz yaşın doldurulmasıyla başlar.” düzenlemesi ile uluslararası ölçekte genel kabul gören yaklaşıma paralel bir tercih izlemiştir. Bir başka deyişle, Türk Medeni Kanunu kapsamında çocuk; ana babaya soy bağıyla bağlı, onların soyundan gelen ve onlardan türeyen kişi olarak ifade edilmektedir⁷.

Ülkemizde çocukların kişisel verilerinin toplanması, işlenmesi, saklanması ve üçüncü kişilere aktarılmasına dair özel bir düzenleme bulunmamakta olup, konu tamamen genel düzenlemeyi oluşturan Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında ele alınmaktadır⁸. Bununla birlikte, kişisel verilerin aynı zamanda kişilik hakkının bir görünümünü oluşturduğu durumlarda Türk Medeni Kanunu madde 23, 24, 25 ve Türk Borçlar Kanunu madde 58 tahtında, kişilik haklarına yönelik hukuki korumayı temin eden düzenlemelerden istifade edilebilecektir⁹. Öte taraftan, çocuğa ilişkin kişisel verilerin hukuka aykırı olarak ihlal edilmesinde Türk Borçlar Kanunu madde 49’da düzenleme bulan haksız fiil hükümlerinden de yararlanabilecektir¹⁰. Bu vesile ile ifade etmek isteriz ki, bu makale kapsamında konu ele alınırken “küçüklerin” kişisel verilerinin korunması terminolojisi değil, uluslararası yaklaşıma paralel olarak “çocukların” kişisel verilerinin korunması terminolojisi tercih edilmiştir. Yukarıda da temas edildiği üzere, çocukların kişisel verilerinin korunması bakımından ülkemizde özel bir düzenleme bulunmamakta olup, karşılaştırmalı hukukta bu konu, bilhassa Amerika Birleşik Devletleri’nde üzerinde hassasiyetle durulan önemli bir meseleyi oluşturmaktadır. Nitekim, Amerika Birleşik Devletleri’nde çocukların kişisel verilerinin korunmasına ilişkin olarak birçok soruşturma FTC tarafından yürütülmüş olup konu hassasiyetle ele alınmıştır.

II. Çocukların Kişisel Verilerinin Genel Görünüm Şekilleri

Çocukların kişisel verileri denilince ergin kişilerin kişisel verilerinden radikal derecede farklı bir durum sözü konusu olmamaktadır. Bu bağlamda, temel meseleyi kişisel verilerin süjesinin çocuk olması oluşturmaktadır. Çocukların ad soyad, yerleşim yeri, bilgisayarlarda, uygulamalarda kullandıkları takma isimler, fotoğraf, video, ses kaydı, çevrimiçi faaliyetlerin takibini temin eden çerezler, çevrimiçi tanımlayıcılar, cihaz seri numaraları,

⁷ SERT SÜTÇÜ, Selin: Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması, Kişisel Verilerin Korunması Alanında Yeni Gelişmeler Sempozyumu, Editörler: Prof. Dr. Hüseyin Özcan, Prof. Dr. Mehmet Başar, Dr. Derya Ormanoğlu, Dr. Ferhat Kayış, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 199.

⁸ ÇAKIRCA, İrem, Seda: Avrupa Birliği ve Türk Veri Koruma Düzenlemeleri Kapsamında Çocuğun Kişisel Verilerinin Korunması, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2023, s. 97; BADUR, Emel: Çocuğun Kişisel Verilerinin Korunması, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023, s. 74; KOCABAŞ, Gediz: KVKK’da Yer Alan Kurum ve Kavramların TMK ve Kıta Avrupası Hukuk Sistemi Kapsamında Değerlendirilmesi, Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, Marmara Hukuk Bilimsel Toplantılar Serisi, Editörler: Prof. Dr. Leyla Keser Berber, Av. Ali Cem Bilgili, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2020, s. 97; YÜKSEL KİTAPÇIOĞLU, Tülay: Çocuklara Ait Kişisel Verilerin Haber İçeriklerinde Yayınlanmasının Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, İnternet Hukukunda Çocuğun Korunması ve Mahremiyeti, Editörler, Prof. Dr. Bülent Kent, Prof. Dr. Münire Kevser Baş, Doç. Dr. Mahmut Samar, Adalet Yayınevi, Ankara 2023, s. 97; SERT SÜTÇÜ, Selin: Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması, s. 199; DENİZ, İlknur: Çocuklara Ait Kişisel Verilerin Türk Medeni Kanunu ve KVKK Kapsamında Korunması, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021, s. 119.

⁹ AŞIKOĞLU İPEK, Şehriban: Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 20218, s.98; SERT SÜTÇÜ, *Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması*, s. 199; ÇELİKEL, Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri, s. 193; İMANÇLI, Sağlık Kişisel Verilerinin Korunması, s.207.

¹⁰ YILMAZ, Süleyman / ÇAVUŞOĞLU, Filiz Gökçe: Kişisel Verileri Koruma Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s.120; ÖZDEMİR, Hayrunisa: Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması, Editörler: Prof. Dr. Hüseyin Özcan, Prof. Dr. Mehmet Başar, Dr. Derya Ormanoğlu, Dr. Ferhat Kayış, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 161; GÜNAY, Hukuki Sorumluluk, s. 83; ÖNGÜN, Kişisel Verilerin Korunması, s. 275.

IP adresleri, konum verileri gibi birtakım kişisel veriler, çocukların kişisel verilerinin önemli görünüm şekillerini oluşturmaktadır¹¹. Çocuklar özelinde kişisel verilerin tanımı bakımından da Kişisel Verilerin Korunması Kanunu madde 3(1)d' de yer alan "Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi" tanımlamasında yer alan değerlendirme de çocukların kişisel verilerinin tespitinde yol gösterici olmaktadır. Bu vesileyle ifade etmek gerekir ki, çocukların kişisel verilerinin işlendiği platform ve kaynakların, çocuklara ait kişisel verileri kişisel veri olarak tanımlamamasının veya nitelendirmemesinin, konu üzerinde herhangi bir hukuki anlam ve etkisi bulunmamaktadır. Bu bağlamda, günlük yaşantıda çocuklar bakımından özellikle çevrimiçi oyunlar, çevrimiçi sosyal medya platformları, akıllı oyuncaklar ile kişisel verilerin toplandığı gözlenmektedir¹².

Çocukların Kişisel Verilerinin Korunmasında Önemli Bir Prensiptir: Tasarımda Koruma Prensiptir

Karşılaştırmalı hukukta çocukların kişisel verilerinin korunması bakımından önemli bir prensip dile getirilmektedir¹³. Bu bağlamda, çocukların kişisel verilerinin toplanmasının, işlenmesinin, saklanması ve üçüncü kişilere aktarılmasının söz konusu olduğu durumlarda daha çevrimiçi uygulamalar ve bilgisayar programları tasarlanırken çocukların kişisel verilerinin korunmasının hassasiyetinin göz önünde tutulması tavsiye edilmektedir. Özellikle, çevrimiçi uygulamaların ve bilgisayar programlarının çocukların konum kişisel verisini toplamaması ve işlememesi, çocuklara ilişkin toplanan kişisel verilerin minimum düzeyde tutulması, çocuklara ilişkin kişisel verilerin üçüncü kişilere aktarılmamasına özen gösterilmesi, çocuklara ilişkin hangi kişisel verilerin toplandığı hususunun, çocukların velilerinin kontrol ve erişiminde olması yaklaşımları, tasarımda mahremiyet prensibinin önemli gereklerini oluşturmaktadır.

¹¹ <https://www.ftc.gov/business-guidance/resources/complying-coppa-frequently-asked-questions> Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2024

¹² <https://www.ftc.gov/business-guidance/resources/complying-coppa-frequently-asked-questions> Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2024

¹³ KAYA, Bedii Mehmet: Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Korunması Arasında Denge, Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, Marmara Hukuk Bilimsel Toplantılar Serisi, Editörler: Prof. Dr. Leyla Keser Berber, Av. Ali Cem Bilgili, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2020, s. 39; Demirbaş, Ali: Kişisel Verileri Koruma Hukukunda Veri Sorumlusu ve Yükümlülükleri, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2023, s.89; <https://ico.org.uk/for-organisations/uk-gdpr-guidance-and-resources/designing-products-that-protect-privacy/childrens-code-design-guidance/protect-children-s-privacy-by-default/> Erişim Tarihi: 21 Temmuz 2024

III. Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması Kapsamında Bir Örnek: Amerika Birleşik Devletleri - Çocukların Çevrimiçi Mahremiyetinin Korunması Hakkında Yasa

A. Genel Olarak

Amerika Birleşik Devletleri'nde federal düzeyde bir düzenleme olan Çocukların Çevrimiçi Mahremiyetinin Korunması Hakkında Yasa (bundan böyle bu düzenleme "COPPA Yasası" olarak anılacaktır) ile çevrimiçi faaliyetlerle çocukların kişisel verilerinin toplanması, işlenmesi, saklanması ve üçüncü kişilere aktarılması özel düzenlemelere tabi tutulmuştur¹⁴. Bu bağlamda, bu düzenleme ile 13 yaşının altındaki çocuklara hitap eden çevrimiçi internet siteleri ve çevrimiçi hizmetler vasıtasıyla çocuklara ait kişisel verilerin toplanması, işlenmesi, saklanması ve üçüncü kişilere aktarılması özel ve katı kurallara tabi tutulmaktadır¹⁵.

COPPA Yasası, 13 yaşından küçük çocuklara yönelik çevrimiçi internet siteleri ve çevrimiçi hizmetler yanında, yetişkinlere yönelik olup 13 yaşından küçük ziyaretçi çekebilecek çevrimiçi internet siteleri ve çevrimiçi hizmetlere yönelik olarak da birtakım kurallar öngörmektedir. Bu bağlamda, çocukların erişimi olduğu her türlü çevrimiçi internet siteleri ve hizmetler; bilhassa, çevrimiçi oyunlar, çevrimiçi sosyal medya platformları, akıllı oyuncaklar, sesli komut ile çalışan asistanlar, internete bağlı oyuncaklar vasıtasıyla kişisel verilerin toplanması bu düzenleme kapsamında değerlendirilmektedir¹⁶. Bir çevrimiçi internet sitesinin veya hizmetin COPPA Yasası kapsamında olup olmadığının tespitinde hitap edilen kitle, görsel içerikler, anime karakterlerin varlığı, kullanılan müzik, çocukların ilgisini çekebilecek nitelikte bir tasarımın varlığı, çocukların ilgisini çekebilecek görsel ve işitsel içeriklerin var olup olmadığı hususları göz önünde tutulmaktadır¹⁷.

Bu vesile ile ifade etmek gerekir ki, COPPA Yasası birtakım çevrimiçi internet sitelerine çocukların erişimini kısıtlayan veya yasaklayan bir düzenleme değildir. Öte taraftan, COPPA Yasası çevrimiçi sitelere kullanıcıların yaşını sormayı yükümleyen bir düzenlemeyi de oluşturmamaktadır. Yukarıda da ifade edildiği üzere, COPPA Yasası, çocukların kişisel verilerinin toplanmasını, işlenmesini, saklanmasını ve üçüncü kişilere aktarılmasını kurallara bağlayan bir düzenlemeyi oluşturmaktadır. Diğer yandan, Amerika Birleşik Devletleri sınırları dışında faaliyet gösteren çevrimiçi internet sitelerinin, Amerika Birleşik Devletleri'nde 13 yaş altı kullanıcılara erişim ve fiili kullanım imkânı sunması da, COPPA Yasasının uygulama kapsamına girmektedir. Bu yönü itibariyle bir kıyas yapılacak olur ise, COPPA Yasası milletlerarası özel hukuk karakteri itibariyle adeta doğrudan uygulanan kurallar vasıf ve karakterini taşıdığı izlenimini de vermektedir.

¹⁴ <https://uscode.house.gov/view.xhtml?req=granuleid%3AUSC-prelim-title15-section6501&edition=prelim> Erişim Tarihi: 21 Temmuz 2024

¹⁵ <https://www.ftc.gov/business-guidance/resources/childrens-online-privacy-protection-rule-not-just-kids-sites> Erişim Tarihi: 21 Temmuz 2024

¹⁶ <https://www.ftc.gov/business-guidance/resources/complying-coppa-frequently-asked-questions> Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2024

¹⁷ <https://www.ftc.gov/business-guidance/resources/complying-coppa-frequently-asked-questions> Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2024

B. COPPA Yasası Kapsamında Temel Yükümlülük: Kişisel Verilerin Toplanmasında ve İşlenmesinde Velilerin Rızasının Alınması Kuralı

COPPA Yasası, 13 yaşından küçük çocuklara hitap eden çevrimiçi internet sitelerine, çocukların kişisel verilerinin toplanması, işlenmesi ve saklanması bakımından mutlaka çocukların velilerinin rızasının temin edilmesi sorumluluğunu yüklemektedir. Nitekim, bu gereksinim sadece bahsi geçen çevrimiçi internet siteleri bakımından değil, 13 yaşından büyük kişilere hitap etmekle birlikte, 13 yaşından küçük çocukların da bahsi geçen çevrimiçi internet sitelerini kullanma ihtimaline ilişkin bir öngörü bulunduğu durumlarda da uygulanmaktadır. Bir başka deyişle, fiilen yetişkin kişilere hitap eden, bununla birlikte, 13 yaşından küçük çocukların da kullanıcı ve/veya ziyaretçi olabileceği durumlarda da çevrimiçi internet sitesi işleticilerinin çocukların kişisel verilerini toplayabilmesi ve işleyebilmesi için çocukların velilerinin rızasını temin etmeleri gerekmektedir. Öte taraftan vurgulamak gerekir ki, COPPA Yasası sadece çevrimiçi internet siteleri marifetiyle çocukların kişisel verilerinin toplanması ve işlenmesi ile sınırlı bir uygulama kapsamı düzenlemekle yetinmemekte; aynı zamanda, çevrimiçi hizmet sunan cihazları da COPPA Yasası'nın uygulama kapsamında değerlendirmektedir. Örneğin, bir akıllı oyuncağın çocuğun sesli komutları ile hareket ettiği durumlarda da, şayet bu sesli komutlar cihaz tarafından toplanıp işleniyorsa, bu akıllı oyuncak üreticisinin de çocukların kişisel verilerinin toplanması ve işlenmesi bakımından COPPA Yasası'nın uygulama kapsamında olduğu değerlendirilmektedir.

Yukarıda bahsi geçen düzenlemeye benzer bir düzenleme Birleşik Krallık'ta Kişisel Verilerin Korunması Yasası olarak yer almaktadır¹⁸. Bu düzenlemeye göre kural olarak çocukların kişisel verilerinin toplanabilmesi ve işlenebilmesi için çocukların aydınlatılmış bir iradeyle verilmiş açık rızalarına ihtiyaç bulunmaktadır. Bununla birlikte, 13 yaşının altındaki çocukların kişisel verilerinin toplanabilmesi ve işlenebilmesi için bu çocukların ebeveyn sorumluluğunu üstlenmiş kişilerin açık rıza göstermeleri gerekmektedir¹⁹. Bu düzenlemede rızayı verebilecek kişi bakımından COPPA Yasası'ndan farklı olarak "veli" terimi kullanılmamış olup, daha geniş bir ifade olan ebeveyn sorumluluğunu üstlenmiş kişi terimi tercih edilmiştir²⁰. Türk hukuku perspektifinden, Türk Medeni Kanunu madde 335 düzenlemesi çerçevesinde, ergin olmayan çocuk ana babanın velayeti altında, şayet çocuk velayet altında değilse Türk Medeni Kanunu madde 404 hükümlerine göre vesayet altında olacağından kişisel verilerin işlenmesinde rızanın verilmesi usulü ve rızayı verecek kişinin kim(ler) olduğu, vesayet hükümlerine göre belirlenecektir²¹. Ayrıca ifade etmek isteriz ki, çocuğun rıza verebilmek için yetkin olmadığı durumlarda, çocuğun rızasının aydınlatılmış iradeye dayalı bir rıza olarak değerlendirilmesi mümkün olmayacaktır. Nitekim, Birleşik Krallık'ta, açık rızada bulunan kişinin 13 yaşından büyük olduğunun ortaya konulması ve açık rızanın çocuğun ebeveyn sorumluluğunu üstlenen kişi tarafından verildiğinin ortaya konulması gereklerini aramaktadır.

¹⁸ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2018/12/contents/enacted> Erişim Tarihi: 21 Temmuz 2024

¹⁹ <https://www.ftc.gov/business-guidance/resources/childrens-online-privacy-protection-rule-six-step-compliance-plan-your-business> Erişim Tarihi: 21 Temmuz 2024

²⁰ Nitekim, 2016/679 AB Sayılı Genel Veri Koruma Tüzüğü'nde de ebeveyn sorumluluğuna sahip olan kişi ifadesi kullanılmıştır. Bu tercihin temel sebebini Avrupa Birliği'ne üye olan ülkelerin iç mevzuatının çocuğun temsiline ilişkin olarak farklı düzenlemeler öngörebileceği gerçeğidir. (Yücedağ, Nafiye: Elektronik Ticarete Kişisel Verilerin İşlenmesine (Açık) Rıza), On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2022, s. 105)

²¹ Yücedağ, *Elektronik Ticarete Kişisel Veriler*, s. 104

C. FTC Tarafından Çocukların Kişisel Verilerinin Korunmasına İlişkin Olarak Yürütülmüş Birtakım Soruşturmalar

Amerika Birleşik Devletleri'nde, ülkemiz düzenlemelerinden ve Avrupa Birliği düzenlemelerinden farklı olarak, kişisel verilerin korunmasına yönelik federal/ulusal düzeyde düzenleyici merkezi bir idari otorite bulunmamakta olup, icrai yetkiler ile donatılmış ve yaptırım makamı olarak birçok farklı konuda görevi bulunan FTC'nin , konunun ele alınmasında ve düzenlenmesinde etkin bir rol oynadığı yukarıda belirtilmişti. FTC, çocukların kişisel verilerinin korunması bakımından birtakım çevrimiçi internet sitesi işleticilerine karşı soruşturmalar açmış olup, bu soruşturmalar ile çocukların kişisel verilerinin toplanması, işlenmesi ve üçüncü kişilere aktarılması hususunda dikkate aldığı bazı ilke ve kuralları ortaya koymuştur.

a. **FTC v. Edmodo LLC:** FTC, velilerinin izni olmadan çocuklardan kişisel veri topladığı ve bu verilerin mahremiyetini ihlal edecek şekilde pazarlama faaliyetleri için kullandığı gerekçesiyle çevrimiçi eğitim platformu olan Edmodo LLC (bundan böyle "Edmodo" olarak anılacaktır) hakkında soruşturma başlatıp bir soruşturma açmıştır²². Edmodo, internet sitesi ve mobil uygulaması ile sanal sınıflar oluşturarak abonelerine eğitim hizmeti vermekte, dijital eğitim malzemeleri paylaşılmasını temin etmekte ve ücretsiz ve ücretli abone tabanlı çevrimiçi dijital bir eğitim hizmeti sunmaktadır. 2020 yılında 13 yaş altı 600.000 öğrenci Edmodo platformuna kaydolmuştur²³. Edmodo, öğrencilerin kimlik, elektronik posta adresi, doğum tarihi ve telefon numarası gibi kişisel verilerini toplamakta, işlemekte ve muhafaza etmektedir.

FTC tarafından başlatılan bu soruşturmada, çocuklara ait olan ve ilgili hizmetin sunulabilmesi için gerekli olmayan başkaca kişisel verilerin Edmodo platformu üzerinden toplanması, COPPA Yasası kapsamında önemli bir ihlal olarak nitelendirilmiştir. Bu duruma ilaveten, eğitim teknolojileri sunan, özellikle, çevrimiçi eğitim hizmetleri veren internet sitelerinin, çocukların kişisel verilerinin toplanmasında velilerinin iznini, çocukların eğitim gördüğü eğitim kurumları tarafından toplanmasını değil, bizatihi Edmodo tarafından toplanmasının önemi de vurgulanmıştır. Bu bağlamda, bu soruşturma özellikle eğitim kurumlarının çocukların kişisel verilerinin toplanması bakımından Edmodo tarafından yeterince bilgilendirilip aydınlatılmadığı hususunun üzerinde hassasiyetle durmuştur. Öte taraftan, eğitim kurumlarının çocukların çevrimiçi eğitim faaliyetleri ile ilgili olmayan kişisel verilerin toplanmasına ve bu verilerin pazarlama faaliyetlerinde kullanılmasına çocukların velilerini temsilen eğitim kurumlarının rıza göstermelerinin mümkün olmadığına da Edmodo soruşturmasında temas edilmiştir²⁴. Diğer yandan, Edmodo'nun çocuklara dair topladığı kişisel verileri süresiz olarak muhafaza etmesi de COPPA Yasası kapsamında ayrı bir ihlal olarak nitelendirilmiştir. Edmodo çocuklara ilişkin olarak topladığı kişisel verileri dijital pazarlama faaliyetleri kapsamında da kullanmış olup; bu yaklaşım da FTC tarafından COPPA Yasası'nı ihlal eden önemli bir eylem olarak nitelendirilmiştir. Bu soruşturma ile FTC, çocukların kişisel verilerinin dijital pazarlama faaliyetleri ve profillemeye çalışmaları için kullanılmasının hukuka aykırı bir eylem oluşturması üzerinde bilhassa durmuştur.

Edmodo soruşturması, çocukların çevrimiçi eğitim faaliyetlerine katılırken pazarlama faaliyetlerinin süresi olmaması gerektiğine bilhassa önem vermektedir. Bu bağlamda, FTC bu soruşturmayı yürütürken Edmodo'nun tüm faaliyetlerini askıya almıştır²⁵. Özü itibariyle, FTC'nin bu yaklaşımının temelinde çocukların

²² <https://www.ftc.gov/legal-library/browse/cases-proceedings/202-3129-edmodo-llc-us-v> Erişim Tarihi: 25 Temmuz 2024

²³ <https://www.ftc.gov/business-guidance/blog/2023/05/oh-no-you-dont-edmodo-ftc-sues-ed-tech-company-violating-school-kids-privacy> Erişim Tarihi: 26 Temmuz 2024

²⁴ <https://www.insideprivacy.com/childrens-privacy/ftc-announces-coppa-settlement-against-ed-tech-provider-including-strict-data-minimization-and-data-retention-requirements/> Erişim Tarihi: 25 Temmuz 2024

²⁵ <https://www.ftc.gov/news-events/news/press-releases/2023/05/ftc-says-ed-tech-provider-edmodo-unlawfully-used-childrens-personal-information-advertising> Erişim Tarihi: 26 Temmuz 2024

eğitim hakkı ile mahremiyet hakkı arasında bir seçim yapmaya zorlanmaması yatmaktadır²⁶. Bir başka deyişle, eğitim hakkına erişim maksadıyla çocukların mahremiyeti; bir başka deyişle, kişisel verilerinin toplanması ve işlenmesi, pazarlık konusu yapılamayacaktır.

FTC, bilhassa çocukların çevrimiçi eğitim faaliyetlerine katılabilmemesinin ön koşulu olarak gerekli olandan daha fazla kişisel veri paylaşılmasının dayatılmasını, çocukların kişisel verilerinin dijital pazarlama ve profillemeye çalışmaları için kullanılmasını, velilerden elde edilecek rıza için eğitim kurumlarının aracı olarak kullanılmasını, COPPA Yasası'nı ihlal eden önemli eylemler olarak nitelendirmiştir. FTC soruşturmasında, Edmodo'nun çocuklara dair hangi kişisel verilerin toplandığına, bu verilerin ne kadar süre ile muhafaza edileceğine ve ne zaman silineceğine dair açık bir politikasının olması gerektiğinin de altı çizilmiştir. FTC, çocuklara ilişkin kişisel verilerin toplanması ve işlenmesi bakımından, gerekli olan veri dışında çocuklara ilişkin herhangi başkaca kişisel verilerin toplanmasını COPPA Yasası'nın önemli bir ihlal görünümü olarak nitelendirmiştir. Bu bağlamda, örneğin, çevrimiçi internet platformuna üye olurken sunulan eğitim hizmeti ile hiç ilişkisi olmayabilecek olan sosyal medya hesap bilgilerinin toplanması eylemi, ihtiyaç olan kişisel veri haricinde bir kişisel verinin toplanması olarak nitelendirilebilecektir²⁷.

FTC soruşturması üzerine ilgili yargı mercii, daimî bir tedbir kararı (permanent injunction) ile, çocukların kişisel verilerinin, Edmodo platformuna üye olacak çocukların velilerinin, çocuklara ait kişisel verilerin toplanması, işlenmesi ve saklanması hususunda yeterli bir surette aydınlatılmaksızın, Edmodo tarafından toplanamayacağını hüküm altına almıştır²⁸. Ayrıca kararda, söz konusu bu bilgilendirmenin kolay erişilebilir ve okunur olmasının önemine de temas edilmiştir. Diğer yandan, bu tedbir kararında, çocuğun Edmodo platformu üzerinde eğitim faaliyetine katılabilmesi için gerekli olan dışında herhangi bir kişisel verisinin toplanmasının hukuken mümkün olmadığı ve Edmodo'nun kesin bir surette sadece gerekli olan kadar kişisel veri toplaması ve sadece ihtiyacı olan süre kadar söz konusu bu kişisel verileri muhafaza etmesi gerektiğinin de altı çizilmiştir. Aynı kararda, Edmodo'nun kişisel verilerin toplanması, işlenmesi ve muhafazası bakımından bir uyum süreci başlatması, bir yıl içerisinde FTC'yi uyum süreci hakkında bilgilendirmesi ve uyum sürecinin takip ve değerlendirilebilmesi için FTC incelemesine esas teşkil etmek üzere belli hususlarda kayıt tutması yükümlülüğü öngörülmüştür. FTC, Edmodo'ya altı milyon dolar tutarında bir ceza vermiş; bununla birlikte, Edmodo'nun kişisel verilerin korunması hususunda uyum sürecini tamamlaması ve belirtilen ilke ve prensiplere riayet etmesi koşuluyla bu cezanın tatbiki askıya alınmıştır.

b. FTC v. EPIC Games: FTC tarafından EPIC Games'e karşı yürütülen bu soruşturmanın konusunu Fortnite isimli bir oyun ile COPPA Yasasının ihlal edilmesi oluşturmaktadır. Epic Games, Fortnite oyununu tasarlarırken oyun içi satın alma işlemlerinin mümkün olduğunca fazla gerçekleşmesi için birtakım tasarım hilelerine başvurmuştur²⁹. Bu noktada, tasarım hilelerinden kasıt farkında olmaksızın oyuncuların oyun içi satın alma işlemlerinde bulunmasını temin eden tasarım hileleridir. Bu kapsamda, oyunda yer alan tuşların karmaşık ve tutarsız dizaynı ile istemsiz olarak basılan tuşlar marifetiyle çocuklar oyun içi satın alma işlemlerinde bulunmaktadır. Bu gelişmeler karşısında, Epic Games, kullanıcılarının oyun içi satın alma işlemlerine ilişkin olarak şikâyetle bulunmaları üzerine, ilgili şikâyetle bulunan kullanıcıların hesaplarını bloke eden bir uygulama icra etmiştir. FTC, bu mağduriyetlere ilişkin yapılan şikâyetler üzerine Epic Games'e karşı bir soruşturma başlatmıştır.

²⁶ <https://www.ftc.gov/business-guidance/blog/2023/05/oh-no-you-dont-edmodo-ftc-sues-ed-tech-company-violating-school-kids-privacy> Erişim Tarihi: 26 Temmuz 2024

²⁷ <https://www.ftc.gov/business-guidance/blog/2023/05/oh-no-you-dont-edmodo-ftc-sues-ed-tech-company-violating-school-kids-privacy> Erişim Tarihi: 26 Temmuz 2024

²⁸ https://www.ftc.gov/system/files/ftc_gov/pdf/EdmodoDkt15%28Order%20Signed%20by%20the%20Court%29.pdf Erişim Tarihi: 28 Temmuz 2024

²⁹ <https://www.ftc.gov/news-events/news/press-releases/2023/03/ftc-finalizes-order-requiring-fortnite-maker-epic-games-pay-245-million-tricking-users-making> Erişim Tarihi: 5 Ağustos 2024

Bu soruşturmanın özünü, Epic Games'in karanlık modelleme ("dark pattern") olarak ifade edilen yöntemlerle oyun içi satın alma işlemleri ile kullanıcıları yönlendirmesi oluşturmaktadır. Bu bağlamda, karanlık modelleme ile kullanıcılar, istemediği ya da bilgisi dahilinde olmayan bir işlemi oyun içinde icra etmekte ve (ya) eyleme dahil olmaktadır³⁰. Forneite özelinde karanlık modelleme uygulamasını ise istemsiz oyun içi satın alma işlemleri oluşturmaktadır. Forneite oyununda karanlık modelleme suretiyle ve özellikle tuşların karmaşık dizaynı ile çocukların oyun içi satın alma işlemlerini gerçekleştirmesi temin edilmektedir. Söz konusu bu oyunun 400 milyon civarında kullanıcısı olduğu dikkate alındığında meselenin oldukça ciddi tutarlara ulaşan bir finansal boyutunun olduğu da kolaylıkla fark edilebilecektir.

Öte taraftan, bu soruşturmada çocukların velilerinin rızası olmaksızın kişisel verilerinin toplanması ve işlenmesi COPPA Yasasını ihlal eden bir eylem oluşturduğu gibi varsayılan ayar olarak gerçek zamanlı sesli ve yazılı iletişim sisteminin açık olması da COPPA Yasasının ayrı bir ihlali olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca, Epic Games tarafından çocukların velileri tarafından ileri sürülen çocuklara ait kişisel verilerin silinmesi taleplerinin çok zor işleme alınması ve hatta kimi zaman bu taleplerin karşılıksız bırakılması da COPPA Yasasının başkaca bir ihlali olarak nitelendirilmiştir³¹.

Bu soruşturma, Epic Games'in 520 milyon Amerikan Doları ödemesi karşılığında sulhen sona ermiştir. Bu bağlamda, 275 milyon Amerikan Dolarının ceza olarak ödenmesi, 245 milyon Amerikan Dolarının ise mağdur olan kullanıcıların zararlarının tazmininde kullanılması öngörülmüştür. COPPA Yasasının ihlali için ödenen 275 milyon Amerikan Doları rekor bir miktarda ceza tutarını oluşturmaktadır³². Ayrıca bu sulh anlaşmasının bir gereği olarak sesli ve yazılı iletişim sisteminin varsayılan ayar olarak kapalı tutulması gibi katı bir mahremiyet politikasının benimsenmesi hususunda da taraflar mutabık kalmışlardır.

SONUÇ

Günümüzün süratle gelişen ve değişen dünyasında kişisel verilerin işlenmesi, saklanması ve üçüncü kişilere aktarılması önem taşımakta olup, kişisel verilerin çocuklara ait olduğu durumlarda konuya ayrı bir önem verilmesi gerekmektedir. Çocukların çevrimiçi pazarlama faaliyetlerinin süjesi olması ve sübliminal reklamların ve çevrimiçi profillemeye çalışmalarının çocukların tüketim tercihlerinde esaslı bir rol oynaması, çocukların kişisel verilerinin toplanması, işlenmesi, saklanması ve üçüncü kişilere aktarılması meselesinin, çocukların menfaatlerinin korunması perspektifinden daha katı ve detaycı bir şekilde ele alınmasını gerektirmektedir. Ülkemizde de karşılaştırmalı hukukta olduğu gibi belli bir yaşın altındaki çocukların kişisel verilerinin toplanması, işlenmesi ve üçüncü kişilere aktarılması hususunda velilerinin gerekli kontrol ve denetim hakkına sahip olması meselesinin spesifik hükümlerle düzenlenmesi ve bu konuda gerekli hassasiyetin gösterilmesi karşılaştırmalı hukuk ile paralel ve çocukların menfaatini koruyan bir yaklaşımı oluşturacaktır.

KAYNAKÇA

AMİRASLANLI, Nijat: Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda Kişisel Verilerin Aktarılması, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2022.

AŞIKOĞLU İPEK, Şehriban: Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2018.

³⁰ <https://www.darkpattern.games/> Erişim Tarihi: 5 Ağustos 2024

³¹ <https://www.ftc.gov/news-events/news/press-releases/2022/12/fornite-video-game-maker-epic-games-pay-more-half-billion-dollars-over-ftc-allegations> Erişim Tarihi: 3 Ağustos 2024

³² <https://www.ftc.gov/news-events/news/press-releases/2022/12/fornite-video-game-maker-epic-games-pay-more-half-billion-dollars-over-ftc-allegations> Erişim Tarihi: 3 Ağustos 2024

KESER BERBER, Leyla: Çevrimiçi Davranışsal Reklamcılık (Online Behavioral Advertising) Uygulamaları Özelinde Kişisel Verilerin Korunması, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2014.

KESER BERBER, Leyla / ATABEY, Ayça: Fighting Against All Odds: A Policy Roadmap to Combat Online Child Sexual Abuse in Turkey, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2020.

BADUR, Emel: Çocuğun Kişisel Verilerinin Korunması, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023.

ÇELİK, Işıl: 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve 2016/679 Sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Kapsamında Kişisel Verilerin Yurtdışına Aktarılması, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2022.

ÇEKİN, Serdar Mesut: Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, On İki Levha Yayınevi, 3. Baskı, İstanbul 2020.

ÇELİKEL, Serdar: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Kapsamında Veri Sorumlusu ve Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri, Seçkin, Ankara 2022 [Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri].

DEMİRBAŞ, Ali: Kişisel Verileri Koruma Hukukunda Veri Sorumlusu ve Yükümlülükleri, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2023.

DENİZ, İlkur: Çocuklara Ait Kişisel Verilerin Türk Medeni Kanunu ve KVKK Kapsamında Korunması, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021.

DOĞAN, Bayram: Karşılaştırmalı Hukukta Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması Hakkı, Gürses, Adalet Yayınevi, Ankara 2022.

DÜLGER, Volkan Murat: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, Hukuk Akademisi, 3. Baskı, İstanbul 2020.

ERARSLAN, Sevgi: Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2020.

GÜNAY, Buket: Kişiliğin Korunması Kapsamında Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı Kullanılması Nedeniyle Sorumluluk, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023, s. 23 [Hukuki Sorumluluk].

GÜRSES, Bekir: AB ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması Mevzuat Uyumuna Yönelik Bir Değerlendirme, Platon Hukuk, İstanbul 2022.

İMANÇLI, Canan: Kişisel Sağlık Verilerinin Korun(a)mamasından Doğan Özel Hukuk Sorumluluğu, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2020 [Sağlık Kişisel Verilerinin Korunması]

KAYA, Bedii Mehmet: Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Korunması Arasında Denge, Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, Marmara Hukuk Bilimsel Toplantılar Serisi, Editörler: Prof. Dr. Leyla Keser Berber, Av. Ali Cem Bilgili, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2020, s. 33-69.

KOCABAŞ, Gediz: KVKK'da Yer Alan Kurum ve Kavramların TMK ve Kıta Avrupası Hukuk Sistemi Kapsamında Değerlendirilmesi, Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, Marmara Hukuk Bilimsel Toplantılar Serisi, Editörler: Prof. Dr. Leyla Keser Berber, Av. Ali Cem Bilgili, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2020, s.84-120.

KÜZECİ, Elif: Kişisel Verilerin Korunması, Turhan Kitabevi, Ankara 2019.

MONTGOMERY, Kathryn C: “Protecting Children's Privacy Online: The Battle Continues”, Human Rights, Vol. 39, No. 3, Privacy Who Is Watching? (March 2013), s. 6

ÖNGÜN AYÖZGER, Çiğdem: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Özel Düzenlemler Dahil), Beta Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul [Kişisel Verilerin Korunması]

ÖZDEMİR, Hayrunisa: Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması, Editörler: Prof. Dr. Hüseyin Özcan, Prof. Dr. Mehmet Başar, Dr. Derya Ormanoğlu, Dr. Ferhat Kayış, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 141-173.
Schwartz M. Paul, “Property, Privacy, and Personal Data”, *Harvard Law Review*, Vol. 117, No. 7 (May, 2004), s. 2056-2128.

SERT SÜTÇÜ, Selin: Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması, Kişisel Verilerin Korunması Alanında Yeni Gelişmeler Sempozyumu, Editörler: Prof. Dr. Hüseyin Özcan, Prof. Dr. Mehmet Başar, Dr. Derya Ormanoğlu, Dr. Ferhat Kayış, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 194-211 [Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması]

UYARER GÖÇMEN, Sinem: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması, Seçkin Yayınevi, 2.Baskı, Ankara 2020.

YILMAZ, Berrak: Türk Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara 2022.

YILMAZ, Süleyman / ÇAVUŞOĞLU, Filiz Gökçe: Kişisel Verileri Koruma Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.

YÜCEDAĞ, Nafiye: Elektronik Ticarete Kişisel Verilerin İşlenmesine (Açık Rıza), On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2022. [Elektronik Ticarete Kişisel Veriler]

YÜKSEL KİTAPÇIOĞLU, Tülay: Çocuklara Ait Kişisel Verilerin Haber İçeriklerinde Yayınlanmasının Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, İnternet Hukukunda Çocuğun Korunması ve Mahremiyeti, Editörler, Prof. Dr. Bülent Kent, Prof.Dr. Münire Kevser Baş, Doç.Dr. Mahmut Samar, Adalet Yayınevi, Ankara 2023.

Elektronik Kaynaklar

https://commission.europa.eu/system/files/201803/online_marketing_to_children_factsheet_web_en_0.pdf Erişim Tarihi: 15 Temmuz 2024

<https://www.darkpattern.games/> Erişim Tarihi: 5 Ağustos 2024

<https://ico.org.uk/for-organisations/uk-gdpr-guidance-and-resources/designing-products-that-protect-privacy/childrens-code-design-guidance/protect-children-s-privacy-by-default/> Erişim Tarihi: 21 Temmuz 2024

<https://www.ftc.gov/business-guidance/privacy-security/childrens-privacy> Erişim Tarihi: 15 Temmuz 2024

<https://www.ftc.gov/business-guidance/resources/childrens-online-privacy-protection-rule-not-just-kids-sites> Erişim Tarihi: 21 Temmuz 2024

<https://www.ftc.gov/business-guidance/resources/childrens-online-privacy-protection-rule-six-step-compliance-plan-your-business> Erişim Tarihi: 21 Temmuz 2024

<https://www.ftc.gov/business-guidance/resources/complying-coppa-frequently-asked-questions#A.%20General%20Questions> Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2024

<https://www.ftc.gov/legal-library/browse/cases-proceedings/202-3129-edmodo-llc-us-v> Erişim Tarihi: 25 Temmuz 2024

<https://www.ftc.gov/news-events/news/press-releases/2023/03/ftc-finalizes-order-requiring-fortnite-maker-epic-games-pay-245-million-tricking-users-making> Erişim Tarihi: 5 Ağustos 2024

<https://www.ftc.gov/news-events/news/press-releases/2023/05/ftc-says-ed-tech-provider-edmodo-unlawfully-used-childrens-personal-information-advertising> Erişim Tarihi: 26 Temmuz 2024

<https://www.ftc.gov/news-events/news/press-releases/2022/12/fortnite-video-game-maker-epic-games-pay-more-half-billion-dollars-over-ftc-allegations> Erişim Tarihi: 3 Ağustos 2024

https://www.ftc.gov/system/files/ftc_gov/pdf/EdmodoDkt15%28Order%20Signed%20by%20the%20Court%29.pdf Erişim Tarihi: 28 Temmuz 2024

<https://www.insideprivacy.com/childrens-privacy/ftc-announces-coppa-settlement-against-ed-tech-provider-including-strict-data-minimization-and-data-retention-requirements/> Erişim Tarihi: 25 Temmuz 2024

<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2018/12/contents/enacted> Erişim Tarihi: 21 Temmuz 2024

<https://www.unicef.org/press-releases/unicef-make-digital-world-safer-children-while-increasing-online-access-benefit-most> Erişim Tarihi: 15 Temmuz 2024

https://uscode.house.gov/view.xhtml?req=granuleid%3AUSC-prelim-title15_section6501&edition=prelim Erişim Tarihi: 21 Temmuz 2024